

Ju Nesbe

SLEPI MIŠ

Prevela s norveškog
Jelena Loma

■ Laguna ■

Naslov originala

Jo Nesbø

FLAGGERMUSMANNEN

Copyright © Jo Nesbø 1997

Translation copyright © 2015 za srpsko izdanje, LAGUNA



Kupovinom knjige sa FSC oznakom
pomažete razvoj projekta odgovornog
korišćenja šumskih resursa širom sveta.

SW-COC-001767

© 1996 Forest Stewardship Council A.C.

*It rose into space, its wings spread wide,
then fell, its wings now a fluttering cape
wrapped tight about the body of a man.*

Frank Miller¹

¹ „Vinuo se raširenih krila da bi se potom obrušio čvrsto ih prikupivši uz telo, nalik na ljudsku priliku obavijenu lepršavim plaštom.“ Frenk Miler, predgovor grafičkom romanu *Godina prva*.

VALA

Prvo poglavlje

Sidnej, gos'n Kensington i tri zvezdice

Nešto nije bilo u redu.

Službenica na pasoškoj kontroli isprva mu se široko osmehnula:

„*How are you, mate?*“¹

„*I'm fine*“,² slaga Hari. Prošlo je više od trideset sati otkako je poleteo iz Osla preko Londona, a sve od presedanja u Bahreinu grčio se na onom istom prokletom sedištu pored izlaza u slučaju opasnosti, koje se, iz bezbednosnih razloga, nije moglo zavaliti do kraja. Krsta su ga ubijala i pre nego što su stigli do Singapura.

A sada se žena za šalterom više nije osmehivala.

Sa upadljivom znatiželjom proučavala je njegov pasoš. Teško je bilo utvrditi da li ju je toliko zaintrigirala Harijeva slika ili način na koji se na norveškom piše njegovo ime – *Harry Hole*.

„*Business?*“³

¹ Engl.: Kako je, druže? (Prim. prev.)

² Engl.: Dobro. (Prim. prev.)

³ Engl.: Poslom? (Prim. prev.)

Hari je pretpostavljao da bi bilo gde drugde u svetu službenik na pasoškoj kontroli tome dodao i jedno *Sir* – „gospodine“ – ali takva učtivost u Australiji nije naročito rasprostranjena. Hari nije mario – nije bio ni veliki putnik niti snob, samo je jedva čekao da se domogne hotelske sobe i kreveta.

„Yes“,⁴ odgovorio je dobujući prstima po pultu.

Službenica odjednom ružno napući usne pa naglo i strogo upita:

„Why isn't there a visa in your passport, Sir?“⁵

Srce mu je poskočilo, što bi nepogrešivo učinilo svaki put kada je na pomolu nekakva katastrofa. Izgleda da Australijanci na to „ser“ prelaze samo kad situacija postane napeta.

„Sorry, I forgot“,⁶ promrmlja Hari grozničavo preturajući po unutrašnjim džepovima. Zašto te posebne vize nisu lepili u pasoš kao i sve ostale? Odmah iza njega u redu čuo se slabašan zvuk vokmena. Hari shvati da je to njegov sused iz aviona, koji je celim putem preslušavao jednu te istu kasetu. Jebote, zašto nikad ne pamti šta je stavio u koji džep? A i ta vrućina uprkos tome što je oko deset sati uveče. Harija zavrbe na potiljku.

Konačno je iskopao dokument i spustio ga na pult.

„Police officer, are you?“⁷

Službenica podiže pogled sa posebne vize i pažljivo ga odmeri, ali više se nije onako ružno pućila.

„Nadam se da nisu ubijene neke norveške plavuše.“

Zvonko se zasmejala, razdragano udarivši pečat na posebnu vizu.

⁴ Engl.: Da. (Prim. prev.)

⁵ Engl.: Gospodine, zašto u vašem pasošu nema vize? (Prim. prev.)

⁶ Engl.: Izvinite, zaboravio sam. (Prim. prev.)

⁷ Engl.: Policajac, je li? (Prim. prev.)

„*Well, just one*“,⁸ odvrati Hari Hule.

Na terminalu za dolaske tiskali su se predstavnici turističkih agencija i vozači limuzina sa imenima svojih gostiju na transparentima. Ni na jednom nije pisalo Hule. Već je bio spreman da uhvati taksi, kada se kroz sve te transparente progura i pravo k njemu ustremi crnac neobično širokog nosa i crne kovrdžave kose u svetloplavim farmerkama i havajskoj košulji.

„*Mister Ho-li, I presume!*“⁹

Hari se zamisli. Već je bio spreman da prve dane u Australiji provede ispravljajući izgovor svog prezimena kako ga ne bi zvali „hol“ – rupa. U poređenju s tim, „Holi“ – sveti – dopalo mu se znatno više.

„*Andrew Kensington, how are ya?*“¹⁰ Tip se široko osmehnuo pružajući mu krupnu šaku.

Hari se uplaši da će mu smrskati svaki zglob.

„*Welcome to Sydney – hope you enjoyed the flight*“,¹¹ nastavi neznanac srdačno, što je ličilo na reči stjuardese od pre samo dvadesetak minuta. Zgrabio je Harijev pohabani kofer i krenuo ka izlazu ne osvrćući se. Hari ga je pratio u stopu.

„Jesi li ti iz sidnejske policije?“, poče Hari.

„*Sure do, mate. Watch out!*“¹²

Automatska vrata udariše Harija posred lica, pravo u njušku, pa su mu suze šiknule iz očiju. Gori početak rdave slepstik komedije teško da bi se mogao zamisliti. Hari se

⁸ Engl.: Pa, jedna jeste. (Prim. prev.)

⁹ Engl.: Gos'n Holi, pretpostavljam. (Prim. prev.)

¹⁰ Engl.: Endru Kensington, kako je? (Prim. prev.)

¹¹ Engl.: Dobro došao u Sidnej, nadam se da si lepo putovao. (Prim. prev.)

¹² Engl.: Naravno, druže. Pazi! (Prim. prev.)

protrlja po nosu opsovavši na norveškom. Kensington ga pogleda saosećajno.

„*Bloody doors, ay?*“¹³ reče.

Hari očuta. Nije znao kakav bi odgovor bio pogodan u tom kraju sveta.

Na parkingu Kensington otključa prtljažnik male, stare tojote i ubaci kofer. „*Do you want to drive, mate?*“¹⁴ upita iznenađeno.

Hari shvati da je otvorio vozačeva vrata. Pa naravno, u Australiji se vozi levom trakom. Suvozačko sedište je, međutim, bilo pretrpano hartijama, kasetama i đubretom, pa se Hari nekako ugura na zadnje.

„*You must be an Aborigine*“¹⁵ primeti Hari čim su izašli na auto-put.

„*Guess there's no foolin' you, officer*“¹⁶ odvrati Kensington pogledavši ga u retrovizoru.

„*In Norway we call you 'australneger' – Australian negro.*“¹⁷

Kensington se zagleda u retrovizor.

„*Really?*“¹⁸

Hariju postade neprijatno.

„Ovaj, htedoh reći da tvoji preci očigledno nisu zatvorenici koji su ovamo došli iz Engleske pre dvesta godina“, pravdao se Hari, nastojeći da pokaže bar neko znanje iz istorije zemlje u koju je došao.

¹³ Engl.: Prokleta vrata, a? (Prim. prev.)

¹⁴ Engl.: Zar ćeš ti da voziš, druže? (Prim. prev.)

¹⁵ Engl.: Ti si svakako Aboridžin. (Prim. prev.)

¹⁶ Engl.: Ništa ti ne promakne, kolega. (Prim. prev.)

¹⁷ Engl.: Mi vas u Norveškoj zovemo 'australneger' – australijski crnci. (Prim. prev.)

¹⁸ Engl.: Stvarno? (Prim. prev.)

„*That's right*,¹⁹ Ho-li. Moji su došli malo pre njih. Tačnije, četrdesetak hiljada godina pre njih.“

Kensington se isceri u retrovizor. Hari obeća sebi da će neko vreme zadržati jezik za zubima.

„*I see*.²⁰ Slobodno me zovi Hari.“

„Okej, Hari. A ti mene Endru.“

Ostatak vožnje Endru je držao monolog. Odvezao je Harija u Kings kros objašnjavajući kako je taj kvart centar prostitucije, trgovine narkoticima i drugih mutnih aktivnosti u gradu. Svaki drugi javni skandal mogao se, ovako ili onako, povezati s nekim hotelom ili striptiz klubom na tom kvadratnom kilometru.

„Stigli smo“, najednom će Endru. Parkirao se uz ivičnjak, iskočio iz auta i izvadio Harijev kofer iz prtljažnika.

„*See ya tomorrow*“,²¹ dobaci mu Endru, pa sede u auto i ode. Ukočenih leđa i sa prvim ozbiljnim simptomima džet-lega, Hari ostade sam sa svojim koferom u gradu koji je imao stanovnika otprilike koliko i cela Norveška, na pločniku pred gizdavim hotelom *Kresent*. Pokraj natpisa na ulazu stajale su tri zvezdice. Direktorica policije u Oslu nije bila poznata kao rasipnik kada je reč o smeštaju svojih podređenih. Ali možda neće biti tako strašno. *Mora da postoji nekakav popust za izdavanje najmanjih soba u hotelu državnim službenicima*, pomisli Hari.

I bio je u pravu.

¹⁹ Engl.: Tako je. (Prim. prev.)

²⁰ Engl.: Aha. (Prim. prev.)

²¹ Engl.: Vidimo se sutra. (Prim. prev.)

Drugo poglavlje

Tasmanijski đavo, klovn i jedna Šveđanka

Hari oprezno pokuca na vrata načelnika policijske uprave u južnom Sidneju.

„Slobodno“, zagrme glas iznutra.

Kraj prozora, iza masivnog hrastovog radnog stola sedeo je visok, krupan čovek impozantne trbušine. Ispod proređene kosice mrštile su se sede, nakostrešene obrve, ali u borice oko očiju pod njima uvukao se osmeh.

„Hari Holi iz Osla u Norveškoj, ser.“

„Sedi, Holi. Baš si živahan od ranog jutra. Nadam se da nisi svraćao do Odeljenja za narkotike.“ Nil Makormak se srdačno zasmeha.

„Džet-leg, ser. Budan sam od četiri sata ujutro“, pojasni mu Hari.

„Naravno, ono je bila samo interna šala. Vidiš, pre koju godinu imali smo jednu ne baš zanemarljivu aferu u službi. Deset korumpiranih policajaca je osuđeno, između ostalog i zato što su prodavali drogu – jedni drugima. A posumnjali smo u njih zato što je jedan bio tako budan i živahan – po čitav dan i noć. Zapravo i nije nešto sa čime se treba šaliti.“

Još se malo dobroćudno smejao, pa skide naočare s nosa i stade da lista papire pred sobom.

„Poslali su te, dakle, da nam pomogneš u istrazi ubistva Inger Holter, norveške državljanke s dozvolom za rad u Australiji. Plavuša, lepa, ako je suditi po slikama. Dvadeset tri godine, je li tako?“

Hari klimnu. Makormak se sada uozbiljio:

„Pronašli su je ribari u Votsonovom zalivu, tačnije kod parka Gep. Polugolu, a povrede ukazuju da je prvo silovana pa zadavljena, mada nismo pronašli semenu tečnost. Pod okriljem noći leš je prenet u park, gde je bačen s litice.“ Napravio je grimasu. „Da je bilo samo malo lošije vreme, sigurno bi je odvukli talasi, ali ovako je ostala na stenama dok je ujutru nisu pronašli. Kao što rekoh, nismo našli spermu, verovatno stoga što joj je vagina rasporena kao riba, a i što ju je morska voda kupala celu noć. Zato nemamo ni otiske prstiju, ali imamo približno vreme smrti...“ Makormak skinu naočare da se protrlja po licu. „A ubicu nemamo. I šta ćeš ti sad, kog đavola, s tim, Holi?“

Hari zausti da odgovori, ali ga ovaj prekide:

„Znam, znam, smislio si da nas pratiš kad budemo priveli đubre, pa da usput ispričaš norveškoj štampi kako fenomenalno saradujemo, malo pripaziš da ne nagazimo na žulj norveškoj ambasadi ili porodici žrtve – ali pre svega si mislio da iskoristiš ovaj godišnji odmor i pošalješ razglednicu svojoj dragoj direktorki. Kako je ona, inače?“

„Koliko ja znam, dobro.“

„Sjajna žena. Sigurno ti je objasnila šta se od tebe očekuje.“

„Pa otprilike. Treba da učestvujem u istra...“

„Odlično. Zaboravi. Evo ti novih pravila. Pravilo broj jedan: slušaš mene i samo mene. Broj dva: ne učestvuješ ni

u čemu što ti ja nisam naložio. I broj tri: jedno prekoračenje i pakujem te na avion.“

Iako je te reči propratio osmeh, poruka je bila jasna: ruke k sebi, tu si samo kao posmatrač. Hari, nažalost, nije spakovao kupaće gaćice i foto-aparat.

„Čujem da je ta Inger Holter bila nekakva zvezda u Norveškoj.“

„Poluzvezda, ser. Bila je voditeljka jedne emisije za mlade koja se davala pre nekoliko godina. Verovatno bi je svi zaboravili da se ovo nije desilo.“

„Da, čuo sam da se kod vas dosta piše o ovome. Neke su mi kuće već slale novinare. Rekli smo im šta znamo, a to nije mnogo, pa će se verovatno uskoro smoriti i vratiti kući. Ne znaju da si ti došao, imamo mi svoje bebisiterke da se brinu o njima, tako da se ne moraš opterećivati.“

„Hvala, ser.“ Hari mu je iskreno zahvalio. Pomisao na revnosne norveške novinare nimalo ga nije privlačila.

„Okej, Holi, biću iskren i reći ću ti kako stoje stvari. Meni je šef vrlo jasno predočio da predstavnici gradskih vlasti žarko žele da se ova stvar što pre rasvetli. Kao i uvek, sve se vrti oko politike i ekonomije.“

„Ekonomije?“

„Pa, procene su da će nezaposlenost u Sidneju porasti za preko deset odsto do kraja godine, i gradu treba svaka para od turizma. U 2000. nas čeka olimpijada, a broj turista iz Skandinavije je u porastu. Ubistvo, a naročito nerasvetljeno ubistvo, vrlo je loša reklama za grad. Zato radimo sve što možemo, oformili smo tim od četiri istražitelja i istrazi dodelili prioritet i sve moguće resurse – bazu podataka, forenzičare, laboratoriju i tako to.“

Makormak se namršti zureći u neki papir.

„Zapravo sam hteo da te dodelim Votkinsu, ali pošto si izričito zahtevao da radiš s Kensingtonom, ne vidim zašto bih se protivio tome.“

„Ser, koliko je meni poznato nisam...“

„Kensington je dobar momak. Retko koji Aboridžin dogura tako daleko.“

„Stvarno?“

Makormak slegnu ramenima.

„Naprosto je tako. Dobro, Holi, sad znaš gde sam ako ti bilo šta zatreba. Imaš li pitanja?“

„Ovaj, zanima me samo jedna formalnost, ser. Pitam se da li je ispravno obraćati se nadređenima sa 'ser' ili je to previše...?“

„Formalno? Uštogljeno? Verovatno. Ali meni se sviđa, podseća me na to da sam zapravo ja ovde gazda.“ Gromoglasno se nasmejavi, Makormak sastanak okonča čvrstim stiskom ruke u znak dobrodošlice.

„U januaru je ovde turistička sezona“, objasni Endru Hariju gužvu kroz koju su se vukli oko Sirkular keja.

„Sad svi idu da vide Operu, hvataju brodiće u Harboru i snimaju ženske na Bondi biču. Šteta što moraš da radiš.“

Hari slegnu ramenima.

„Nema veze. Ionako počnem da se preznojavam od turističkih atrakcija i poželim da nekog prebijem.“

Izbili su na Nju saut hed roud. Tojota jurnu na istok ka Votsonovom zalivu.

„Vidiš, istočni deo Sidneja, za razliku od londonskog Ist enda, nije sirotinjski kraj“, objašnjavao je Endru dok su prolazili pored vila od kojih je svaka bila modernija od prethodne.

„Ovaj deo grada zove se Dvostruki zaliv. Mi ga zovemo Dvostruki priliv.“

„A gde je živila Inger Holter?“

„Ona je neko vreme živila s dečkom u Njutaunu, a onda su se raskantali pa je prešla u jednosoban stančić u Glibu.“

„Imala je dečka?“

Endru slegnu ramenima.

„Momak je Australijanac, kompjuteraš, upoznali su se pre dve godine kada je došla ovamo na letovanje. Ima alibi za noć ubistva, a i nije baš prototip ubice. *But ya never know, do ya?*“²²

Parkirali su se ispod parka Gep, jedne od mnogobrojnih zelenih površina u Sidneju. Strmo kameno stepenište vodilo je ka toj vetrometini visoko iznad Votsonovog zaliva na severu i Tihog okeana na istoku. Kad su otvorili vrata, zapahnu ih vrelina. Endru stavi na glavu velike naočare za sunce koje Harija podsetiše na kralja pornića iz njegovog zavičaja. Australijski kolega se iz nekog razloga tog dana utegao u tesno odelo, pa je Hariju bio pomalo smešan dok se onako krupan gegao uz stazu ka vidikovcu.

„Evo, Hari, odavde se vidi Tihi okean. Sledeća stanica je Novi Zeland, na neke dve hiljade vodenih kilometara odavde.“

Hari se obazre. Na zapadu je ugledao centar grada sa mostom Harbor, na severu plažu i jedrilice u Votsonovom zalivu i zeleni Menli, predgrađe na severnoj obali zaliva. Na istoku se horizont gubio u lepezi plavih nijansi. Tik ispred njih obrušavale su se okomite litice, a duboko pod njihovim nogama gibanje okeana okončavalo se gromoglasnim krešendum o stene.

²² Engl.: Ali, jelte, nikad se ne zna. (Prim. prev.)

„Okej, Hari, sad stojiš na istorijskom tlu“, poče Endru. „Englezi su 1788. poslali prvi brod sa osuđennicima u Australiju. Odlučeno je da se nastane u Botani beju nekoliko kilometara južno odavde, ali kad su stigli, čuveni kapetan Filip zaključio je da taj predeo ne liči ni na šta, pa je poslao čamac duž severne obale u potrazi za nečim boljim. Čamac je skrenuo iza ovog rta na kojem sad stojimo i otkrio najbolju luku na svetu. Nešto kasnije kapetan Filip se vratio sa ostatkom flote: jedanaest brodova, 750 osuđenika – muškaraca i žena – četiristo mornara, četiri pomorske kompanije i zalihama za dve godine. Ali ova zemlja je surovija nego što izgleda, Englezi nisu znali da iskoriste prirodu kao što su Aboridžini to naučili. Kada im je, dve i po godine kasnije, stigao naredni brod sa zalihama, Englezi su već bili u opasnosti da pomru od gladi.“

„Čini mi se da su stvari posle krenule nabolje.“ Hari pokaza glavom ka zelenim brežuljcima Sidneja osećajući da mu se graška znoja sliva između lopatica. Ježio se od tolike vrućine.

„Englezima svakako jesu“, odvrati Endru, pljunuvši sočno preko ruba litice. Otpratili su šljamaru pogledom sve dok je vetar nije razvejavao daleko pod njihovim nogama.

„Imala je sreće što nije doživela da padne“, nastavio je. „Izgleda da se usput izudarala o litice, imala je strašne razderotine kad su je pronašli.“

„Koliko je dugo bila mrtva pre nego što su je pronašli?“

Endru napravi grimasu. „Patolog kaže 48 sati. Ali taj...“

Prineo je palac usnama. Hari klimnu. Patolog je očigledno voleo da popije.

„Pa si sumnjičav kad ti da okruglu cifru?“

„Pronašli su je u petak ujutru. Recimo da je smrt nastupila u noći između srede i četvrtka.“

„Jeste li ovde pronašli neke tragove?“

„Kao što vidiš, možeš da se parkiraš odmah tu dole, park noću nije osvetljen i relativno je pust. Dosad nismo naišli na svedoke, a da budem iskren, i ne verujem da će ih biti.“

„Pa šta ćemo sad?“

„Sada ćemo poslušati šefovo naređenje i otići u restoran o trošku Fonda za međunarodnu saradnju. Ipak si ti najviši predstavnik norveške policije u krugu od dve hiljade kilometara. Najmanje.“

Endru i Hari sedošše za sto zastrt belim stolnjakom. Riblja konoba *Kod Dojla* nalazila se u dnu Votsonovog zaliva, a od mora ju je odvajala samo uzana peščana plaža.

„Smešno koliko je lepo, zar ne?“, reče Endru.

„Kao sa neke drečave razglednice.“ Na plaži tik ispred njih neki dečacić i devojčica zidali su zamak od peska spram pozadine od azurnoplavog mora i zelenih brežuljaka, sa obrisima dičnog Sidneja u daljini.

Hari se opredelio za morske češljeve i tasmanijsku pastrmku, dok je Endru jeo neku australijsku pljosnatu ribu za koju Hari, sasvim očekivano, nikad nije čuo. Uz to je Endru poručio i bocu šardonea „rouzmaunt“ „koji nikako ne ide uz ovu hranu, ali je bar belo vino i uklapa se u njihov budžet“. Malčice se iznenadio kada mu je Hari saopštio da ne pije.

„Jesi li kveker?“, upitao je.

„Ni približno“, odvrati Hari.

Konoba *Kod Dojla* bio je stari, porodični riblji restoran, na glasu kao najbolji u Sidneju, kazivao je Endru. U jeku sezone bilo je prepuno, pa je Hari tome pripisao poteškoće u uspostavljanju kontakta sa osobljem.

„Ovde su ti kelneri kao planeta Pluton“, ljutito će Endru. „Kruže po obodu, pojavljuju se na svakih dvadeset godina, a čak i tada nemoguće ih je opaziti golim okom.“

Hari pak uopšte nije bio u stanju da se naljuti, već se zavalio u stolicu sa zadovoljnim uzdahom.

„Ali hrana im je izvrsna“, reče. „Sad mi je jasno zašto si u odelu.“

„Tja, kao što vidiš, ovde i nije naročito formalno. Ali iz iskustva znam da je poželjno ako na ovakva mesta *ne dođem* u farmerkama i majici. Kad već ovako izgledam, moram da se doterujem.“

„Kako to misliš?“

Endru ga pogleda.

„Kao što si možda već primetio, Aboridžini baš i ne uživaju visok status u ovoj zemlji. Još odavno su Englezi pisali u zavičaj kako su urođenici skloni alkoholu i krađi“, počeo je, a Hari ga je pažljivo slušao. „Smatrali su da nam je to u genima. Znaju samo da sviraju nekakvu đavolju muziku na dugim, šupljim deblima koja zovu *didžeridu*“, pisao je jedan od njih. Vidiš, Australija se hvali kako je uspela da integriše razne kulture u svoje društvo. Ali za koga to društvo funkcionise? Problem je – ili prednost, zavisi kako gledaš na to – što su starosedeoeci nevidljivi.

Aboridžini su ovde gotovo sasvim odsutni iz javnog života izuzev kulture i nekih političkih pitanja koja ih se direktno tiču. Australijanci ne štede para da okače aboridžinska umetnička dela na zidove. Ali zato smo vrlo zastupljeni u redovima za socijalnu pomoć, u statističkim podacima o samoubistvima i po zatvorima. Ako si Aboridžin, imaš 26 puta veće šanse od bilo kog drugog Australijanca da završiš u zatvoru. Misli malo o tome, Hari Holi.“

Endru je iskapio vino dok je Hari porazmislio o tome, a malo i o najboljoj ribi koju je pojeo za svoje trideset dve godine.

„Pa opet, nema ovde rasizma više nego bilo gde drugde, ipak je Australija jedna multikulturalna zemlja u kojoj žive ljudi iz celog sveta. Međutim, isplati se da obučeš odelo kad pođeš u restoran.“

Hari opet klimnu. Nije bilo više šta da se doda na tu temu.

„Inger Holter je radila u nekom baru?“

„Aha. *Olberi* u Oksford stritu na Paddingtonu. Mislio sam da večeras skoknemo onamo.“

„A zašto ne odmah?“ Hari oseti da ga hvata nervoza od sve te usporenosti.

„Zato što ćemo prvo da upoznamo stanodavca.“

Uto se Pluton nenajavljeno pojavi na zvezdanom nebu.

Glib point roud zapravo je jedna simpatična, ne previše prometna ulica načičkana nepretencioznim restorančićima nacionalnih kuhinja iz svih krajeva sveta.

„Nekad je ovo bila boemska četvrt“, objasni mu Endru. „I sâm sam ovde živeo kao student, sedamdesetih. Još ima onih tipičnih vegetarijanskih restorana za ekološki i alternativno orijentisane, specijalizovanih lezbijskih knjižara i tako toga. Ali nema više matorih hipika na esidu. Glib je s vremenom postao *in* pa su i cene stanova skočile, čak ni sa policijskom platom nisam više mogao da pokrijem stanarinu.“

Skrenuli su desno u Hirford strit i ušli na kapiju s brojem 54. Nekakva crna, debeljuškasta životinjica pritrčala im je režeći i kežeći oštre zubiće. Čudovištanice je izgledalo stvarno

ljutito, a strahovito je podsećalo na sliku tasmanijskog đavola koju je Hari video u turističkom vodiču. Agresivan i vrlo opasan kad te zgrabi za gušu, pisalo je. Vrsta je bila gotovo istrebljena, a Hari se iskreno nadao da je tako. Kada je ovaj primerak svoje vrste skočio na njega razjapljenih čeljusti, Endru podiže stopalo, dočeka ga na volej i stvorenje vrišteći odlete u žbunje duž ograde.

Kad su se popeli uz stepenište, na ulaznim vratima se pojavi dežmekast čovek koji je izgledao kao da se upravo probudio:

„Šta bi s kerom?“

„Eno ga, miriše ruže u žbunju“, saopšti mu Endru sa osmehom. „Policija, odeljenje za ubistva. Gos'n Robertson?“

„Taj sam. Šta sad opet hoćete? Zar vam nisam rekao da sam vam rekao sve što znam.“

„A sad ste nam rekli da ste nam rekli da ste rekli...“ Nastupi poduža pauza tokom koje se Endru još osmehivao, a Hari cupkao s jedne noge na drugu.

„Izvinjavam se, gos'n Robertstone, nećemo više isprobavati svoj ubojiti šarm na vama, ali doveo sam brata Inger Holter koji bi, ako vam nije problem, pogledao njenu sobu.“

Nastupila je radikalna promena u Robertsonovom ophođenju.

„Pa izvinite, ja stvarno nisam znao... Uđite!“ Otvorio je vrata i poveo ih uza stepenice.

„Pa nisam ni znao da je Inger imala brata. Ali sad kad ste mi rekli, vidim da ličite.“

Hari se njemu iza leđa okrenu ka Endruu i prevrnu očima.

Niko se nije potrudio da pospremi Ingerinu sobu. Na sve strane razbacana odeća, prepune pepeljare i prazne boce vina.

„Ovaj, vaše kolege su me zamolile da ništa ne diram.“

„Naravno.“

„Jedne večeri se samo nije vratila kući. Kao da je propala u zemlju.“

„Hvala, gos'n Robertstone, pročitali smo vašu izjavu.“

„Uvek sam joj govorio da se noću ne vraća kući preko Bridž rouda i riblje pijace. Tamo nije osvetljeno, a gomila čamuga i žutaća...“ Robertson užasnuto pogleda Endrua Kensingtona: „Izvinite, nisam mislio...“

„U redu je. Slobodni ste, gos'n Robertstone.“

Robertson se odvuče u prizemlje i ubrzo se začu zveckanje boca u kuhinji.

U sobi su bili jedan krevet, nekoliko polica za knjige i radni sto. Hari se obazre nastojeći da stekne nekakav utisak o Inger Holter. To se zove viktimologija: treba se staviti u položaj žrtve. Hari se kao kroz maglu sećao pomalo muško-banjastog devojčurka s malog ekrana, njenog zalaganja za društvo i nevinog pogleda.

Inger svakako nije bila od onih žena koje se mnogo trude da uredi svoje gnezdo. Na zidovima nije bilo slika, samo poster Mela Gibsona iz filma *Hrabro srce*, koji je Hari pamtio samo zato što je iz nekog nepojmljivog razloga dobio Oskara. Pa dobro, pomisli. Nije imala ukusa za filmove. Niti za muškarce. Hari je bio od onih što su prelazak pobesnelog Maksa u Holivud doživeli kao ličnu izdaju.

Osim toga, na zidu je visila i fotografija Inger na nekoj klupi ispred šarenih zgradica nalik na kulise iz filmova o Divljem zapadu. Sedela je u društvu nekakvih dugokosih, bradatih mladića. Nosila je široku ljubičastu haljinu, a plava kosa joj je padala ravno s obeju strana bledog, ozbiljnog lica. Mladiću kojeg je držala za ruku u krilu je sedela beba.

Na polici je spazio kesu duvana, nekoliko knjiga iz astrologije i grubo rezbarenu drvenu masku s dugačkim, naniže povijenim nosom nalik na kljun. Na etiketi je pisalo *Made in Papua New Guinea*.

Ono odeće što nije bilo razbacano po krevetu i podu visilo je u malom ormaru. Nije bilo mnogo toga – nekoliko pamučnih košulja, pohabani mantil i veliki slamnati šešir na polici.

Endru iz fioke na stolu izvadi pakovanje papirića za cigarete.

„*King Size Smoking Slim*. Zavijala je poveće cigarete.“

„Jeste li pronašli neku drogu?“, upita Hari.

Endru odmahnu glavom, ali pokaza mu pakovanje papirića.

„Ali da smo usisali pepeljare, sigurno bismo pronašli tragove kanabisa.“

„Ali zašto niste? Zar nisu dolazili forenzičari?“

„Kao prvo, nije bilo osnova da se ovo proglašuje mestom zločina. Kao drugo, ovde se oko rekreativnog pušenja marihuane ne diže galama. Novi Južni Vels ima pragmatičniji odnos prema marihuani od nekih drugih federalnih država. Ne bih isključio da je ubistvo povezano s narkoticima, ali jedan džoint ili dva nisu naročito bitni za ovu priču. Da li je uzimala još nešto, ne možemo zasigurno znati. U *Olberiju* ima i koke i sintetičkih droga, ali niko s kim smo razgovarali nije nam spomenuo ništa slično, niti je analiza krvi pokazala da je uzimala narkotike. U svakom slučaju, teške droge nije koristila, nema tragove uboda, a i to društvence držimo na oku.“

Hari ga pogleda. Endru se nakašlja.

„Tako bar glasi zvanična verzija. Evo nečeg u vezi sa čime su mislili da nam ti možeš pomoći.“

Bilo je to jedno pismo. Počinjalo je sa „Draga Elizabeta“, a očigledno je bilo nedovršeno. Hari ga na brzinu pročita:

Da, da, dobro sam, a što je najvažnije: zaljubila sam se! Lep je, naravno, kao grčki bog, ima dugu, kovrdžavu smeđu kosu, zategnuto dupence i pogled koji ti govori ono što ti je već šapnuo: želim te, odmah, iza prvog ćoška, u klozetu, na stolu, na podu, svuda. Zove se Evans, ima 32 godine, bio je (surprise, surprise)²³ oženjen i ima slatkog klinca od godinu i po dana koji se zove Tom-Tom. Trenutno nema pravi posao, ali se snalazi tu i tamo.

I da, znam da ti već zvuči problematično, ali obećavam da neću izgubiti glavu. Bar ne odmah.

Dosta o Evansu. Još radim u Olberiju. Mister Bin je prestao da me muva otkako je Evans jednom svratio do bara, a to je već neki napredak. Ali i dalje ne skida pogled s mene. Bljak! Zapravo mi se već malo smučio taj posao, ali moram da ostanem dok mi ne produže boravišnu. Zvali su me iz Norveške sa televizije, hteli bi da snime još jednu sezonu na jesen i žele da učestvujem. Decisions, decisions!²⁴

Pismo se tu završavalo, bez potpisa ili datuma.

Na izlasku se Hari rukovao s Robertsonom, a ovaj mu je uz naklon izjavio saučešće dodavši da je Inger bila divna devojka i san svakog stanodavca, naprosto je oplemenila njegovu kuću, pa možda i čitav taj kraj, ko će ga znati? Zaudarao je

²³ Engl.: Kakvo iznenađenje. (Prim. prev.)

²⁴ Engl.: Ah te odluke. (Prim. prev.)

na pivo i već je blago zaplitaio jezikom. Dok su Hari i Endru izlazili na kapiju, nešto je zacvilelo u ružičnjaku i pogledao ih je par prestravljenih okica.

Seli su u skučen vijetnamski restorančić u Darling harboru. Skoro svi osim njih dvojice bili su Azijati, a očigledno i redovni gosti ako je suditi po njihovom ćeretanju s konobarom, koje je bilo potpuno nerazumljivo i menjalo intonaciju na sasvim nepredvidiv način.

„Zvuči mi kao da s vremena na vreme udahnu helijum, pa nastave da pričaju kao Paja Patak“, primeti Hari.

„Ne voliš Azijate?“, upita Endru.

Hari slegnu ramenima: „Nije stvar u tome. Ne poznajem nijednog, ako ćemo pravo – nemam razloga da ih *ne volim*. Deluju mi kao pošten i vredan svet. A ti?“

„Ovde ima mnogo doseljenika iz Azije, a to se ne dopada baš svima. Ja nemam ništa ni protiv koga. Neka dolaze, što se mene tiče.“

Hariju se učini da je između redova čuo nastavak „za moje je već prekasno“.

„Ranije je Azijatima bilo gotovo nemoguće da dobiju boravišnu dozvolu u Australiji, jer su vlasti htele da zemlja bude što belja. Zvanični izgovor je glasio da strepe od sukoba kultura, a „kulturna asimilacija“ Aboridžina, najblaže rečeno, nije prošla kako treba. Ali onda su Japanci ponudili da unesu kapital u Australiju, pa su ovi promenili ploču. Odjednom je postalo važno da se ne izolujemo, već da prihvatimo Aziju kao najbližeg suseda i usmerimo se na trgovinske partnere poput Japana, koji su s vremenom postali značajniji od Evrope ili Amerike. I tako su japanski lanci hotela počeli da niču duž Zlatne obale ka Brizbejnu i zapošljavaju

japanske upravnike, kuvare i recepcionere, dok su Australijanci mogli dobiti samo poslove sobarica i liftboja. Pre ili kasnije mora nastupiti reakcija. Niko ne voli da čisti cipele u rođenoj zemlji.“

„Pa ni tvoj narod, zar ne?“

Endru se ogorčeno osmehnu.

„Evropljani od mojih nisu tražili boravišnu dozvolu.“

Hari pogleda na sat. Još nekoliko sati do otvaranja noćnog bara *Olberi*, u kojem je radila Inger Holter.

„Jesi li mislio da skokneš do kuće?“, upita Hari. Endru odmahnu glavom. „Tamo me ovih dana niko ne čeka.“

„Ovih dana?“

„Tja, u poslednjih deset godina. Razveden sam, bivša žena živi sa ćerkama u Njukaslu. Trudim se da ih viđam što češće, ali daleko su, a i devojke će uskoro biti dovoljno velike da same sebi planiraju vikende. Uskoro ću otkriti da nisam jedini muškarac u njihovim životima. Slatke su to šmizlice. Četrnaest i petnaest godina. Uh, znaš kako bih najurio svakog đuvegiju koji im priđe.“

Endru se široko osmehnu. Hariju se neodoljivo dopao taj neobični kolega.

„*Well, that's the way it goes, Andrew.*“²⁵

„*That's right, mate. How 'bout you?*“²⁶

„Pa... Ženu nemam, dece nemam. Nemam ni psa – imam samo šefa, oca i nekoliko bitangi koje još nazivam drugarima iako me pozovu jednom godišnje. A i ja njih.“

„Tim redosledom?“

„Tim redosledom.“ Nasmejali su se, a posle su ćutke posmatrali popodnevni špic na ulicama. Endru naruči još jedno pivo „viktorija biter“. Iz prodavnica i banaka pokuljao

²⁵ Engl.: Šta ćeš, Endru, tako ti je to. (Prim. prev.)

²⁶ Engl.: Pa jest', družo. A ti? (Prim. prev.)

je narod; sedi Grci kukastih noseva, Azijati s naočarima i u tamnim odelima, Holandani i nosate, riđe devojke očiglednog britanskog porekla. Svi su oni trčkarali da uhvate autobus za Paramatu ili metro do železničkog čvora Bondi. Poslovni ljudi u bermudama – tipična australijska pojava, objasni Endru – silazili su prema keju da uhvate trajekt za predgrađa na severnoj obali zaliva Džekson.

„Šta ćemo sada?“, upita Hari.

„Idemo u cirkus! Odmah je tu gore, uz ulicu, a obećao sam drugaru da ću jednom svratiti. A zašto to 'jednom' ne bi bilo danas?“

U muzeju *Pauerhaus* omanja cirkuska trupa već beše otpočela besplatnu popodnevnu predstavu za malobrojnu ali mladu i oduševljenu publiku. Muzej je nekad bio elektrana i pogon iz doba kada su ulicama Sidneja vozili tramvaji, objasnio je Endru. Sada je služio za postavke tehnologije. Nekoliko stamenih trapezistkinja upravo behu završile svoju ne baš spektakularnu tačku, ali su pobrale gromoglasan i velikodušan aplauz.

Potom je na scenu doterana ogromna giljotina, a za njom je stupao i jedan klovn. Nosio je šareno odelo i prugastu kapu, očigledno inspirisanu Francuskom revolucijom. Sapli-tao se i kreveljio na opšte oduševljenje prisutne dece. Potom je na scenu izašao i drugi klovn s dugom, belom perikom i Hari naposletku shvati da taj predstavlja Luja XVI.

„Jednoglasno te, jednim glasom, osuđujem na smrt“, deklamovao je klovn sa prugastom kapom.

Ubrzo je osuđenik, uz ciku i vrisku, odguran do naprave gde mu je – na neumanjeno oduševljenje dece – vrat položen pod sečivo. Nakratko su se začule fanfare, sečivo

je palo i na opšte – pa i Harijevo – iznenađenje, odrubilo monarhu glavu uz zvuk nalik na udarac sekirom u hladno zimsko jutro. Glava se, sa sve perikom, otkotrljala u jednu košaru. Svetla su se ugasila, a kad su se ponovo upalila, pod reflektorom je stajao obezglavljeni kralj s vlastitom glavom pod mišicom. Dečjem oduševljenju nije bilo kraja. Onda se svetlo ponovo ugasilo, a kada se po drugi put upalilo, čitava se trupa poklonila i predstava se završila.

Dok je publika hrlila ka izlazu, Endru i Hari zađoše iza pozornice. U improvizovanoj garderobi cirkuzanti su se već presvlačili i skidali šminku.

„Oto, dođi da upoznaš mog drugara iz Norveške“, doviknu Endru.

Jedno lice se okrenu ka njima. Bez perike i sa razmazanom šminkom, Luj XVI više nije izgledao onako veličanstveno: „*Tuka the Indian!*“²⁷

„Hari, ovo je Oto Rehtnagel.“

Oto mu dostojanstveno pruži ruku s dlanom okrenutim nadole, ali se razočarao kada mu je zbunjeni Hari samo blago stegao šaku.

„*No kiss, handsome?*“²⁸

„Oto misli da je žena. I to plemenitog porekla“, pojasni Endru.

„Tuka, baš si bezobrazan. Oto je oduvek znala da je muško. Šta si se zbunio, mladiću? Možda želiš da proveriš?“ Oto se razdragano i piskutavo nasmeja. Hari oseti vrelinu na ušnim resicama. Veštačke trepavice prekorno zatitraše prema Endruu:

„Priča li ovaj tvoj drugar?“

²⁷ Engl.: Indijanac Tuka! (Prim. prev.)

²⁸ Engl.: Lepi, zar nećeš da je poljubiš? (Prim. prev.)

„Izvinjavam se. Ja sam Hari... Ovaj... Holi. Sjajna tačka. Super su kostimi. Vrlo... Uverljivo. I neobično.“

„Luj Šesnaesti? Neobična tačka? Naprotiv. To ti je stari klasik, prvi put ju je izvela klovnovska porodica Jandačevski samo dve nedelje posle pravog pogubljenja u januaru 1793. Ljudi je obožavaju, ljudi su oduvek voleli javna pogubljenja. Znaš li ti koliko se puta godišnje snimak Kenedijevog ubistva reprizira na američkoj televiziji?“

Hari odmahnu glavom.

Oto se zamišljeno zagleda u tavanicu.

„Mnogo puta.“

„Oto sebe vidi kao naslednika velikog Jandija Jandačevskog“, ubaci se Endru.

„*Is that so?*“²⁹ Poznate klovnovske porodice nisu Hariju bile jača strana.

„Tuka, baš ti je neprosvećen ovaj drugar. Porodicu Jandačevski su činili putujući klovnovi i muzikanti i pre nego što su se početkom veka doselili u Australiju. Vodili su cirkus sve do Jandijeve smrti 1971. Prvi put sam ga gledala sa šest godina. I odmah sam znala šta ću biti kad porastem. Pa sam to i postala.“

Oto mu se osmehnu kao tužni klovn kroz kilogram šminke.

„Kako ste se upoznali?“, upita Hari. Endru i Oto se zгледаše. Opazivši im trzaje u uglovima usana, Hari shvati da se doveo u nepriliku.

„Hoću reći... Klovn i policajac... To nije baš...“

„Duga priča. Može se reći da smo odrastali zajedno. Oto bi, naravno, i rođenu majku prodao za moje dupe, ali ja sam od malih nogu shvatio da me neobično privlače devojčice i sve te druge heteroseksualne gadosti. Nasleđe, okruženje – ko će ga znati, Oto?“

²⁹ Engl.: Zaista? (Prim. prev.)